

נמרץ, לרוב ענוותנותו! הוא מאריך לבאר, כי חידושי הנשגבים בתורת הסוד של האריז"ל, לא יתכנו ללא טהרה מוחלטת זו.

נדה ו/ב ובאת ושאלה לרבן גמליאל ואמר לה כולן טמאות. דף כ/א ילתא **מורה הוראה, רשאי לפסוק הלכות לעצמו?**

איש מישאל כי תתעורר בביתו שאלה הלכתית, פונה לרב תלמיד חכם, מורה הוראה מוסמך, אשר מכריע את השאלה אם להיתר אם לאיסור, אם לטהרה אם לטומאה. נידון נרחב קיים בפוסקים, האם וכיצד הרב רשאי להכריע בשאלות המתעוררות בביתו הוא. האם כפי שהוא מורה לאחרים הוא רשאי להורות לעצמו, או שמא עליו להחמיר על עצמו, שמא יורה שלא כדון, ועליו לפנות לחכם אחר בשאלתו.

אחת הראיות המעניינות לנידון זה הובאה מגמרתנו, המספרת על שפחתו של רבן גמליאל, אשר עסקה בחביות של יין תרומה, ולאחר מכן התעוררה שאלה של טומאה לגבי השפחה ולגבי אחת מחביות היין שעסקה בה, אם טמאה היא אם לאו, ורבן גמליאל בעצמו דן בדבר ולא פסל את עצמו מלדון בעניין. הרי לנו, כי החכם רשאי להורות הלכה לעצמו (שו"ת מהר"ח אור זרוע סי' צ"ג).

אכן, זו היא דעתם של פוסקים רבים (ראה תוס' לקמן כ/ב ד"ה "כל", ובבבבורות לא/א ד"ה "דהא", ע"פ ערובין סג/א צורבא מרבין חזי לנפשיה; קונטרס אחרון לשי"ע הרב יו"ד סי' יח ס"ק י) הסוברים, כי החכם רשאי להורות הלכה לעצמו, למעט הלכות נגעים, הלכות בכורות והלכות נדרים, שבהם אינו רשאי להתיר לעצמו (משנה נגעים פ"ב משנה ה'). נדרים, שנאמר "לא יחל דברו" - "הוא אינו מיחל אבל אחרים מוחלים לו". נגעים, שנאמר "כל ריב וכל נגע" - מה ענין ריבים אצל נגעים... מה ריבים שלא בקרובים, אף נגעים שלא בקרובים. בכורות, חכמים תקנו שיתירו את הבכור על פי בית דין או על פי מומחה בלבד (שו"ת הרא"ם סי' ע', ועיי' מהר"ח או"ז שם).

לדעת חלק מן הפוסקים, היתר זה אינו גורף והוא מתייחס אך ורק לספק שהתעורר. ברם, כאשר היתה חזקת איסור כי דבר מה אסור, הוא אינו רשאי להכריע להתירו. הרמ"א (יו"ד סי' י"ח סעי' י"ח) כותב, כי "נהגו בקצת מקומות שאין אדם שוחט ובודק לעצמו, אלא אותן הממונים על הקהל", כדי שהשוחט לא ייאלץ להכריע לעצמו. מדברי הרמ"א - "נהגו במקצת מקומות", משמע, כי מעיקר הדין אין כל מניעה שהשוחט יורה דין לעצמו, אך הט"ז חולק וסובר (עפ"י הרי"ש, עיי"ש), כי לא בכל מקרה הדבר כן, וכאשר דבר היה מוחזק באיסור והתעוררה שאלה אם הפך להיות, וכגון, התרנגול השחוט היה עד עתה אסור באכילה, ועתה התעוררה שאלה אם מותר לאוכלו בגין השחיטה, בעל התרנגול אינו רשאי להכריע בעצמו (ראה עוד "תבואות שור" סי' י"ח ס"ק ל"ט; "חכמת אדם" כלל א', וכלל ק"ט סעי' ו', "פרי מגדים" בסדר הנהגת השואל אות ד').

הכרעות הלכתיות כבדות משקל: דעת הט"ז וסיעתו נלמדה על ידי פוסקים רבים, ורובם חולקים על דעתו (עיי' "שיעורי שבט הלוי" סי' קפ"ח סעי' ב'), אך גם הסוברים כמותו מפרשים את דבריו, כי הוא אינו מגביל אדם להורות לעצמו הלכה כי אם במקרה שהחזק איסור, והשאלה המתעוררת דורשת הכרעה מעמיקה על ידי השוואת נושאים שונים ולימוד מהם למקרה הנדון. אולם, אם השאלה כבר נידונה בפוסקים והוכרעה על ידם, אין כל מניעה שהחכם יורה על פי פסיקתם ("חוט שני", שיעורי הגר"נ קרליץ שליט"א שם, ועיי' שו"ת "יביע אומר" ח"ו יו"ד סי' י"ח בסוף התשובה).

השוחט אוכל, אחרים אינם אוכלים: ב"שולחן ערוך הרב" (שם) מוסיף ומחדש, כי אין כל ספק שהשוחט בעצמו רשאי לאכול על פי מראה עיניו, לאחר שהוא בטוח כי התרנגול כשר לאכילה, ואילו כוונת הט"ז היא, כי אנשים אחרים אינם רשאים לאכול מתרנגול זה שהשוחט התכוון לאוכלו, משום שהם אינם יכולים להיות בטוחים שלא השתרבבה נימת אנוכיות להכרעתו שהתרנגול כשר.

ראוי לציין את דברי ה"מאירי" (נדה כ/ב, חולין מד/ב), כי כאשר החכם מכריע בשאלה הנוגעת לו ולביתו, הרי "שאם נולד בה ספק ויש לו צדדים להיתר ולאיסור, ראוי לו להיות נוטה לאיסור ושלא לחוס על ממון עצמו. ואם שימש תלמידי חכמים הרבה עד שאפשר לו להודיע ההיתר לכל בבירור, עד שלא ישאר עליו שום חשד, הרי זה רשאי להתיר בלי פקפוק, אף על פי שאחרים פקפקו בה, ועליו נאמר, יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך".

דף יג/ב החרשה והשוטה...

היסח הדעת בספירת הימים

סוגים שונים של טומאה זוקקים את הנטמא לספור שבעה ימים לפני טהרתו; טמא מת, זב, זבה ועוד, כנלמד במסכתנו, ולאחר ספירת שבעת ימי טהרה, מועילה טבילה במקווה טהרה לטהרה מן הטומאה. בעוד טמא מת סופר שבעה ימים ללא מטרה עצמית, אלא לשם המתנה של שבעה ימים בין זמן טומאתו לבין הזמן שבו תהליך הטהרה מסתיים [מיום עליו ממי אפר הפרה, ביום השלישי לטהרתו וביום השביעי], הרי הזב והזבה אשר מקור טומאתם מגופם, סופרים שבעה ימים נקיים, כדי לוודא שמקור הטומאה פסק, ועילת הטומאה איננה.

בנושא זה קיים חידוש נפלא של בעל ה"מעיל צדקה" (סי' ס"ג), המצוטט על ידי דורות הפוסקים שאחריו. הוא דן על מקרה שבו החלו בספירת שבעת ימי הטהרה, אך הספירה הופסקה באמצעה עקב מחשבה כי הטומאה חזרה. לבסוף הוברר, כי הטומאה לא שבה, ולא היה צורך להפסיק בספירת שבעת ימי הטהרה. השאלה היא, אם מאחר שהספירה הופסקה, הרי היא בטלה ויש לספור שוב שבעה ימים נוספים מתחילה, או שמא הפסקת הספירה אינה מהווה חיסרון, מאחר שבפועל באותם

מלווה בברכת רעייתו ובאיחולי בניו ובנותיו. הגשם לא פסק. הרוח לא חדלה. במעלים מטולאות הוא בוסס את דרכו, חופף את פסיעותיו במאמץ. זה מכבר חדל לספור את הימים ואת הלילות. בלילה היה מצטנף בגומחה כל שהיא, וביום המשך בדרכו ביתר שאת. אש ההצלחה בערה בקרבו. הוא חייב להצליח. מעט מזון והרבה תקווה הזינו את גופו. הוא היה מוכן לעשות הכל כדי להצליח.

שמש נעימה האירה לו פנים בשעה שכנס אל העיר הגדולה.

לפני הכל, טרם יצליח, הוא הרגיש חובה לגלום כוס תה חם. פרקי אצבעותיו הלבנות ועורו הצפוד, ערגו להתרפק על כוס זכוכית המכילה משקה רותח. מאן דהוא הפנה אותו לבית הכנסת אורחים, אשר המה מפה לפה עקב מזג האוויר הסוער שפינה את מקומו זה עתה, והוא התרווח בפינת בית התמחוי, לונם בהנאה את כוס החמין. **ליל** חלומות נעימים חלף עליו.

עם בוקר, הוא מצא לו ידד חדש. קבצן וותיק, בא בימים, אשר ידע את מבואות העיר, משעוליה, מנהגיה, ויותר מכל - שמחותיה. "שבוע הבא", שח על אוזניו ידדו החדש, "הגביר של העיר עורך חתונה לבתו, והיום, ממש היום, הוא עורך סעודת עניים. לא, אל תדאג, הסעודה היא של עשירים, עבור העניים. אני יודע שאתה טרוד מאד בעסקיך, אבל תמתיך עוד יום אחד, תאכל משהוא, אחר כך תנסה להגשים את חלומותיך".

לקראת ערב ניכרה נהירה רבת אל האולם הגדול. אנשים לבושים בלויי סתבות, ראשי משפחות על טפס ונשיהם, לעיתים שני דורות ואף שלושה דורות, שירכו גלילים בצוותא אל המשתה שנערך לכבוד. מיוזעו הספיק לשכוח מעט ממטרתו, תיאוריו המפורטים של ידדו החדש על הטוב המצפה להם, השכיחו ממנו לרגע קט את משימתו הגדולה - להצליח.

שנים עשר תנורי ענק בערו באולם והפיצו חום נעים. הנוכחים הסירו מעליהם את מעיליהם, התיישבו בניחותא ליד השולחנות, או אף הכתה כבדק הדיעה המרעיעה במידענו. מאן דהוא חמד להם לצון! השולחנות ריקים לחלוטין! מפות לבנות, כהותק כשל, היו פרוסות על השולחנות, צלחות, כוסות מזלגות וסככים, ותו לא!

חיש מהר התמלא האולם, שורות ארוכות של עניים, אלפי איש רעבים, ישבו על כסאותיהם בסדר מופתי, ליד שולחנות ריקים.

הוא המתיך בדריכות לבאות.

לפתע, ניכרה המולה סביב פתח האולם. אנשים עטויי ארשת חשיבות התרוצצו הנה ונהנה, הלך ושר, האחד רץ אחרי השני וחזר חלילה, וכאשר הם נחו מהתרגשותם, נפתחו דלתות האולם לרווחה, והגביר כנס פנימה. חיוך רחב על פניו, מעיל שחור כעורב עוטה על גופו, וזעיף פרווה בהיר עוטף את גרנו ומשתפל אל כרסו. לרגעים מספר שרר שקט מוחלט. עיני הכל הופנו אל מיטיבים ואיש חסדם, ובבת אחת האולם רעם בקריאות "מזל טוב, מזל טוב".

מיוזעו הצטרף לברכות הלבבות, והתבונן בגביר בתשומת לב. הלה הושיט את ידו לכיס מעילו, שלף פתעו זעיר מעמקי, והשמיץ צלצול ענוג בודד בפעמונו המזוהב. חיש מהר, נחלצו מלצרים זריזים מכל עבר, וערמו לחמניות טריות על השולחנות. שבע רצון מן המתרחש, הניף הגביר את פעמונו פעם ועוד פעם, ולקול שני צלצולים ענוניים, ריחפו מלצרים משולחן לשולחן, ונשאים בדיהם ששה סוגי רטבים. שלשה צלצולים. ניווח נפלא של דים מסוננים מילא את האולם. ארבעה צלצולים. ריח משכר של עופות צלילים ואווזים אפויים הכה בחיוריו של מיוזעו. הוא אכל עד שובעה, ונפשו משתוממת עליו. הוא ניסה לשאול את ידדו החדש, לתמוה באוזניו, אך הלה לא הביט לעברו; בלא לחסיר את עיניו מצלחותיו, הורה באצבעו על פיו ועל מנת העוף והמשק במלאכתו. חמשה צלצולים. "יות מסוגים שונים הונחו לפני המסובים. לקול "לחיים" רועם, נשמעו ששה צלצולים. מיני מאפה, מגדנות, ממתקים בשלל צורות, נערמו לפני האורחים אשר כבר לא היו מסוגלים להחזיק על דבר מאכל.

כתום הנשף, התיישב הגביר על במה מוגבהת במרכז האולם ושלשו הכריז, כי הגביר נכון למלא כל משאלה של כל עני הנוכח באולם. כל אחד מן הנוכחים, רשאי לבקש מן הגביר חפץ מן החפצים הנמצאים באולם.

הקטטות על התור עלו עד להשמים. הראשון בחר בגביע הכסף הגדול של הגביר. הלה העניקו לו בחפץ לב. השני ביקש מערכת כלים מפוארת. נענה. השלישי חמד את חפתי הזהב של הגביר. בלבו של מיוזעו כבר מגלה ההחלטה מה יטול עמו, אך חוורון עז כיסה את פניו, שמא ואולי, אחד מן העומדים בתור לפניו יקדימו, ובכלל, מי ערב לו שהגביר ייאות לבקשתו.

הדף היומי

הוא מלמל בלשונו פסוקי תהילים, מזמורים, סגולות וישועות, ובקשות התקבלה. איש לא ביקש את שלו. הוא קירב את פיו בהתרגשות גוברת והולכת לאפרכסתו האדומה של הגביר, "אני רוצה את הפעמון שלך".

את אשר יגור בא.
- **"את הפעמון? מה תעשה איתו?"**
הוא לא וויתר.

- **"כן את הפעמון, אדוני"**.

הגביר הניח את ידו על לוח ליבו.

- **"צדיקל"** תחשוב פעמיים, אולי תקח את עטי המוסכפת".

עתה ידע מיודענו, כי נגע בנקודה האמיתית.

- **"אדוני"**, הבטחת שכל אחד יטול את מה שהוא רוצה". קרא בקול גדול.

- **"אכן כן"**, חביבי, לטובתך דורש אני, טול דבר מה בעל ערך".

חושיו המחודדים אמרו לו, כי אם ימשיך ללחוץ על הגביר, הוא ייעתר לו.

כך אכן אירע. לאחר דין דברים ממושך, לעיני מאות סקרנים, הפעמון עבר ממשכנו הבטון במעיל הפרוה, אל קפל חבוי בסמרטוטיו של מיודענו.

הוא לא נפרד לשלום מידידו החדש. דרכו אצה רצה לו, לפני שהגביר יתחרט, או ברנשים מבין הקהל יחמדו את אוצרו הבלום.

כעבור שבועיים ימים, הוא שב והופיע בפתח בקתתו הלה, אושר עלאי מציף את פניו, ולאחר ברכת שלום חטופה לבני משפחתו, התיישב אל השולחן מעשה גביר.

- **פירסו** על השולחן את מפת השבת.

- **אבא?**

יקירי, מה שהיה הוא לא מה שיהיה. אנא, את מפת השבת.

מהלכים על בהונוטיהם מתחו שני ילדים רזים את המפה הנקייה, אשר תקופה ארוכה לא הייתה זקוקה לכיבוס.

- **הניחו** צלחות, כוסות ומזלגות.

מה קרה לך מוטל, נזעקה רעייתו. אין לנו אפילו קליפה של בצל.

- **אם** אינכם רוצים להצטרף, יהי כך. אני מתחיל לאכול.

כוסות הונחו, צלחות הוגשו, ובני הבית תלו בראש משפחתם הצוהל מבט של תקווה מהול בפחד מסתורי.

בדחילו ורחימו שלף מוטל את הפעמון, ליטף אותו, חיבק אותו, עצם את עיניו והנידו פעם אחת. כמו הגביר. קול ענוג מילא את הבקתה.

אט אט הוא פקח את עיניו, דימה צלליות אצות רצות למלא את מבוקשו. עיניו היו פקחות לרווחה, ומאומה לא אירע. הוא קם ממקומו, הן הגביר עמד בשעה שניפנו, וחיקה את תנועתו של הגביר.

הוא עבר חליפת מצלצול אחד לשני צלצולים, לארבעה, לעשרה; שיתחילו ישר מהעוגות, לא איכפת לו, עשרים, שלושים... בני ביתו חרדו לנפשו, והוא הניד את הפעמון האומלל, חבט בעגבילו, קישקש בידיו, שמא ואולי.

הקול קול פעמון, אך הידיים ידי עני ואביון.

★ ★ ★

יהודים יקרים.

בעוד תשעה שבועות, יתחדד קול גדול מקצה העולם ועד קצהו: "סיום השי"ס, ותחילת המחזור החדש של הדף היומי". האם מי מאיתנו מוכן לטול על עצמו את האחריות לכך שיהיו יהודים אשר ישמעו את קול הפעמון, יכספו לצליליו, יערגו לקולו, אך לא יהא להם מה להניח על השולחן. איש לא ימסור להם שיעור דף היומי. בבית הכנסת שלהם לא הוקם שיעור דף היומי.

היום הזה, עכשיו, זה הזמן לחולל את השינוי, להביא את המהפך ולהעריד את האדמה.

בימים אלו מחולקים דפי משוב לכל לומדי הדף היומי, אשר בהם הם מוזמנים לרשום פרטים של ידידיהם אשר עדיין אינם משולבים במסגרת הדף היומי, כדי לעודדם ולהמריצם להשתתף בשיעורי הדף היומי, ולהקים עבורם מסגרות ושיעורי תורה באזור מגוריהם.

טלפן עשוי למקד מאורות הדף היומי, בקש את טופס המשוב לקראת המחזור החדש של הדף היומי, ותזקוף לזכותך יהודי נוסף שילמד תורה כל חייו.

דף ח'ב מפני שצריך לומר הבלדה בחונן הדעת

שתי חנינות

אמירה. ההבדל. החינוך. הדת. וזאת. החנינות המעניינת לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או עובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.

כתובת: ת.ד. 471 ברק 067-570-03 mendelson@meorot.co.il

.....

ברכת התורה העורך

ימים לא התהוותה כל עילה לחידוש הטומאה.

בעל ה"מעיל צדקה" חידש ופסק, כי מהות שבעת הימים הללו, היא ידיעה רצופה, ברורה וודאית, ללא הסח הדעת, שכל אותו זמן הטמא היה במצב שהטומאה לא התחדשה, ומאחר שהסח הדעת גורם להתרופפות ההשגחה ולרפיון בתשומת הלב, בטלה הספירה.

הפוסקים התדיינו, אם כוונתו היתה כי יש לשלול את הספירה הראשונה מכל וכל ולהתחיל לספור שבעה ימים מחדש, או שמא ניתן לחשב את הימים הראשונים אשר נספרו בהסח הדעת עד שהופסקה הספירה, ולהשלים את הימים החסרים בלבד.

הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר שליט"א מוכיח (עיי' שו"ת "שבט הלוי" ח"ג סי' כ"ג), כי כוונת ה"מעיל צדקה" היא, לבטל לחלוטין את הספירה הראשונה.

כך או כך, הפוסקים דנים רבות בחידושו של המעיל צדקה מזוויות שונות, ואחת הסוגיות אשר נידונו בהרחבה בנוגע לחידושו, היא משנתנו הקובעת, כי "והשוטה... ושנטרפה דעתה, אם יש להן פקחות מתקנות אותן והן אוכלות בתרומה". כלומר, אף על פי שהשוטה שנטמא אינו מסוגל לדאוג לעצמו לכל הקשור בתהליך ההטהרות, הוא יכול להטהר על ידי אחרים שידאגו עבורו, או אז הוא גם רשאי לאכול תרומה לאחר שנטהר.

לכאורה, הרי אלו אינם יודעים לספור שבעת ימי טהרה, ובוודאי שלא ניתן להגדירם כמי שאינם מסיחים את דעתם, כיצד, איפוא, תיתכן בהם טהרה מן הטומאה? ("לחם ושמלה" סי' קצ"ו ס"ק י"ג, "ברכת יוסף" אה"ע"ז סי' ס"ד, ושו"ת "בית שלמה" או"ח סי' ל"ו).

תירוצים והסברים שונים נאמרו בנידון זה. יש אומרים, כי אכן לא נתכוונה משנתנו לשוטה של ממש, כי אם לדרגה מסויימת של פחיתות דעת (עיי' "ברכת יוסף" שם, ו"שיעורי שבט הלוי" סי' קצ"ו סעי' ח' ס"ק ג').

דף יג/א דבי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא... ואיבעית אימא ביעתותא דשכינה

בית הכנסת "דשף ויתיב", ייחודיותו ומעמדו הקדוש

מרן רבי יוסף קארו כתב את ספרו ה"שולחן ערוך" כספר הלכות לכל איש מישראל. לפיכך, לא רבים הם המקומות שבהם הוא כותב כי "יש להסתפק". אחת ההלכות הבודדות אשר בהן הוא מסתפק כיצד יש לנהוג, נוגעת להלכות בית הכנסת (או"ח סי' קנ"א סעי' י"ב), שם הוא כותב, כי יש להסתפק אם מותר להשתמש בגג בית הכנסת לצורך תשמישי חולין. ספק זה נולד כבר בבית מדרשם של הראשונים, ה"מרדכי" (שבת פרק א') והמהרי"ק (שו"ת בשורש קס"א), אשר דנו, אם קדושת בית הכנסת, שהוא בית מקדש מעט, מתפשטת אל גגו, כשם שקדושת ההיכל שבבית המקדש אפפה גם את גגו ואת עליותיו, או שמא דינו של בית הכנסת כדן העזרה שבבית המקדש, שהיא היתה קדושה אך לא גגותיה ועליותיה.

סוגייתנו מספרת, כי כאשר שמואל ותלמידו רב יהודה עלו על גג בית הכנסת "דשף ויתיב" שבנהרדעא, הם שוחחו ביניהם, ומתוך דברי שמואל עלה, כי במקום שבו הם שוהים אל להם לחשוש מפני הרהור בעבירה, שכן, האימה והפחד האופפים את השוהים במקום, מרחיקים מהם מחשבות מסוג זה, בין היתר בשל "ביעתותא דשכינה" - פחד השכינה - השורה במקום. האם ממקרה זה ניתן להכריע את ספיקו של ה"שולחן ערוך" ולטעון, כי גגות בתי הכנסת קדושים המה? כאשר נתוודע למיוחדותו של בית כנסת זה, ניווכח כי הדבר קשה, כמעט בלתי אפשרי.

בית כנסת מירושלים: בית הכנסת "דשף ויתיב", כך כונה בית הכנסת שבו אנו עוסקים. רש"י בסוגייתנו (ד"ה "דשף ויתיב") מפרש: "שם מקום המובלע במלכות נהרדעא". ברם, ממקומות אחרים בתלמוד בהם מוזכר בית הכנסת "דשף ויתיב", אנו למדים כי לא היה זה בית כנסת רגיל כלל ועיקר. במסכת מגילה (כ"ט/א) נאמר, כי מקום השראת השכינה בבבל, התייחד דווקא לבית כנסת זה, קולה של השכינה נשמע בו ומלאכי השרת סבבוהו. רש"י (שם, ר"ה כ"ד/ב וע"ז מ"ג/ב) מביא פירוש, כי כאשר יכניה מלך יהודה גלה מארץ ישראל לבבל, הוא הביא עמו מאבני ירושלים ומעפרה, ובנה בהם בית כנסת זה. שמו "שף ויתיב" בא לו על שם, שכביכול, בית הכנסת "שף", קפץ, מירושלים, ו"יתיב", התיישב, בבבל. מעשה זה של יכניה היה המשך לפרידתו הנרגשת מבית המקדש קודם צאתו לגלות, עליה למדנו לא מכבר במסכת מדות (לה"ב).

מפליג לגלות, כי בעוד ברש"י הנזכר נאמר, כי בית הכנסת נבנה מאבני ירושלים, הרי שבספר "הערוך" (ערך שף) ובתשובות הגאונים (שע"ת סי' ע"א) נאמר, כי בית הכנסת נבנה מאבני בית המקדש! [נעני' שו"ת "חתם סופר" יו"ד סי' רס"ד כתב שעל כרחך נתחללה קדושתו על ידי הכיבוש והחרוב, שאם לא כן יש איסור מעילה בדבר].

עתה, לאחר שנוכחנו בקדושתו המיוחדת של בית הכנסת "דשף ויתיב", ייקל להבין הלמאי הראשונים וה"שולחן ערוך" לא שאבו הכרעה מגמרתנו, שהרי בית כנסת קדוש באופן נעלה ונשגב היה זה. אכן, המהרש"א (בחידי' אגדות) כותב כי בבית מקדש מעט זה נמנעו הרהורי עבירה בשל ייחודיותו, ואת קדושתו הוא מגדיר, "כמו במקדש"!

בנה ביתך כבתחילה.

דף יד/א ריב"ל לייט אמאן דגני אפרקיד

מדוע הרמב"ם שכב פרקדן בשובו מקהיר?

בגמרתנו מבואר האיסור לשכב "פרקדן", וכי רבי יהושע בן לוי הטיל קללה על השוכב "פרקדן". להלכה, "פרקדן" הוא הן השוכב על גבו והן השוכב על פניו, לפי שיש לשכב על הצד בלבד [בפוסקים מבואר, כי איסור חמור הוא לשכב פרקדן, ועל האדם להרגיל את עצמו לשכב על צידו - עיי' רמב"ם ה"ל דעות פ"ד ה"ל ה', "שולחן ערוך" או"ח סי' ג' סעי' א',

ו"משנה ברורה" סי' רל"ט ס"ק ו'. מדברי גמרתנו מוכח, לכאורה, כי איסור שכיבת "פרקדן" כולל גם שכיבה לשם מנוחה ולא רק לשם שינה, שהרי גמרתנו שואלת, לשם מה יש צורך באיסור מיוחד לקרוא קריאת שמע פרקדן, הרי איסור זה תקף בכל עת ובכל שעה (עיי' "שונה הלכות" סי' רל"ט דין ג', אולם יש להעיר כי מלשון הרמב"ם משמע שהאיסור הוא על שינה).

באגרת שהרמב"ם כתב לרבי שמואל אבן תיבון, הוא מספר לו כי הוא מצוי בסיומו של יום, ו"אני שוכב פרקדן מתוך העייפות". הגאון רבי דוד שפרבר זצ"ל, בעל שו"ת "אפרקסתא דעניא" (ראה אוצר הפוסקים סי' כ"ג אות ט בהערה) מעיר, כי לכאורה, שכיבתו של הרמב"ם פרקדן אינה הולמת את המבואר בגמרתנו. ברם, שלש הסברים שונים הוא מונה, כדי ליישב את מנהגו של הרמב"ם.

ראשית, יתכן שהרמב"ם שכב על גבו, כאשר הוא מוטה מעט על צידו, ובאופן זה אין כל איסור, כמבואר בגמרתנו, מלבד הקורא קריאת שמע. כמו כן, אף על פי שמתוך המשא ומתן בגמרתנו עולה, כי איסור שכיבת פרקדן כולל גם שכיבה לשם מנוחה, מלשון הגמרא ומלשון הרמב"ם ומלשון ה"שולחן ערוך" עולה, כי האיסור אינו אלא בשכיבה לשם שינה ויתכן ששכיבה בעלמא אינה אסורה. רבני בית מדרשנו העירו, כי כוונת הדברים היא, ששכיבה לשם מנוחה העשויה להפוך לשינה ערבה - אסורה, אך שכיבה קלה תוך כדי עיסוק בדבר מה, אינה אסורה.

סדר יומו העמוס של הרמב"ם: הסברו השלישי של הגר"ד שפרבר זצ"ל מרתק עד למאד. הוא כותב, כי עיון בתוכן אגרתו של הרמב"ם מלמד, כי לא היתה זו שכיבת פרקדן רגילה. אגרת זו נסובה על אודות כוונתו של רבי שמואל אבן תיבון לבקר את הרמב"ם. הרמב"ם השיב לו, כי אף הוא משתוקק לראותו ולפגשו, אך אין הוא ממליץ לרבי שמואל לסכן את עצמו בדרכים בעבור זאת, שכן, אין לו פנאי כי אם לראות את פניו ותו לא, ולא תהא להם שהות להתבודד ולעסוק בתורה בצוותא. כדי לסבר את אוזנו של רבי שמואל, הרמב"ם כותב לו באגרתו, כי סדר יומו עמוס לעייפה: מדי בוקר עליו לרכב על סוסו לקהיר כשני קילומטר, כדי לבקר את המלך ואת משפחתו ולעסוק ברפואתם וברפואת שרי המלכות. אפילו אם ימצאו כולם בקו הבריאות, ממשיך הרמב"ם, הוא שב לביתו רק לקראת חצות היום, עייף ורעב, ועל פתח ביתו ממתניים עם רב מאד, יהודים ונוכרים, המבקשים למצוא מזון לחוליים. או אז הוא אוכל אכילת ארעי, אכילתו היחידה במשך היום! ועוסק עם החולים עד הלילה ואף מאוחר יותר. במשך זמן זה "אני שוכב פרקדן מתוך העייפות, וכנס הלילה ואני בתכלית החולשה לא אוכל לדבר" (האגרת נדפסה בקובץ תשובות הרמב"ם ואגרותיו, אגרות הרמב"ם עמוד 28, ובשו"ת "פאר הדור" סי' קמ"ג).

תיאור נוגע ללב זה על מסירותו של הרמב"ם לחוליו מלמד, כי הרופא הגדול היה בבחינת חולה וחלוש לגודל התאמצותו, ולאדם חולה, כתב הגר"ד שפרבר זצ"ל, ניתן להקל שכיבת פרקדן.

מעניין לציין עובדה היסטורית מפורסמת, כי כאשר שבתי צבי שר"י הפציע כמשיח וכגואל, בעל ה"טורי זהב" שלח את חתנו לתהות על קנקנו, ולאחר שהלה נוכח כי שבתי צבי שוכב פרקדן, פסק הטי"ז באחת, הוא אינו משיח! המשיח אינו עובר על דין, גם לא מדברנן!

בשורה טובה ללומדי הדף היומי

הננו להודיע כי יצא לאור

"מסכת נדה"

מהדורת ובלכתך בדרך

בקונטרס של כ-30 דף קלה ונוחה לנשיאה

הגמרא מחולקת במחיר סימלי

ניתן להשיג בחנויות הספרים

או בטל. 02-5376184

לעילוי נשמת

מרת **חנה צירל וינדרבוים** ע"ה

ב"ר ישראל יעקב ז"ל

נלב"ע י"ד טבת תשס"א

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הרבנית **מאשה מרקוביץ** ע"ה

בת ר' נחום יואל הלוי ז"ל

נלב"ע י"ט טבת תשל"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחה ע"י בנה ידידו

ה"ר **צבי מרקוביץ** ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת

אמנו מרת **חיה שוורץ** ע"ה

בת ר' חיים אלימלך דריימן ז"ל

נלב"ע י"ח טבת תשנ"ב

אשת ר' משה אהרון שוורץ ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחה ע"י בנותיה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **רבקה טובה בלס** ע"ה

בת הר"ר שלמה שרגא יבלחטי"א

נלב"ע ט"ז טבת תשנ"ח

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחה ע"י בעלה הוריה וילדיה שיחיו

לעילוי נשמת

האשה הצדקנית

מרת **פעסל פנינה סגל** ע"ה

אלמנת הר"ר אשר מרדכי זצ"ל

בת הר"ר מרדכי מוטל גולדמן זצ"ל

נלב"ע ט"ז טבת תש"ס

ת.נ.צ.ב.ה.

מתחילים ללמוד מסכת נדה

לרגל התחלת לימוד מסכת נדה, יצא לאור קונטרס

"מאורות הטהרה"

ובו מהלכות נדה ויסודות הטהרה בעריכת "מכון טהרת ישראל"

יו"ל ע"י "מאורות הדף היומי"

גדול תלמוד המביא לידי מעשה

לשיג במשרדי
מאורות
הדף היומי
בני ברק
03-6164725
ירושלים
050-6750953
אשדוד
08-8675902

בעוד כעשרה שבועות
יצטרפו אלפי לומדים חדשים
ללימוד מסכת "ברכות".
זו ההזדמנות שלך לרכוש
שותפות בדף הגמרא לע"נ יקירך ז"ל.
ובזכות זה תרבה תורה בישראל

מסכת ברכות
הזדמנות מיוחדת

לפרטים והרשמה במשרדי "מאורות"
טל. 03-6164725 פקס. 03-5780243

"הדף שלך לנצח"

תקליטור

"מאורות הש"ס"

על מסכת נדה
דף ב' - כ"א
לצפייה + MP3

1-700-500-151